

Nr 131.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens skol- och yrkeshem på Salbohed och i Vänersborg för budgetåret 1949/50 m. m.; given Stockholms slott den 11 mars 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Sammanfattning av förslagen.

I propositionen framläggas förslag till en materiell upprustning av statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa. Sålunda förordas, att för vissa renoveringsarbeten m. m. vid anstalten för sinnesslöa gossar på Salbohed anvisas ett reservationsanslag av 95 000 kronor samt för engångsanskaffning av viss utrustning ett reservationsanslag av 60 000 kronor. För motsvarande ändamål beräknas för anstalten för sinnesslöa flickor i Vänersborg 67 000 resp. 22 000 kronor. Vidare föreslås, att anstalternas namn ändras till statens skol- och yrkeshem på Salbohed resp. statens skol- och yrkeshem i Vänersborg.

Avlönings- och omkostnadsanslagen för de båda hemmen beräknas för nästa budgetår beträffande hemmet för gossar till 202 000 kronor resp. 117 800 kronor och beträffande hemmet för flickor till 96 000 resp. 44 400 kronor.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1949.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med ehefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t, på min hemställan, under elfte huvudtiteln, punkterna 33 och 34 samt 36 och 37, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till avlöningar och omkostnader vid statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa för budgetåret 1949/50 beräkna de belopp, som framgå av följande sammanställning:

Anslag	Belopp Kronor
Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar:	
Avlöningar, förslagsanslag	200 000
Omkostnader, förslagsanslag	120 000
Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor:	
Avlöningar, förslagsanslag	95 000
Omkostnader, förslagsanslag	45 000

I samband med min preliminära anmälan av dessa anslagsfrågor anförde jag, att jag med stöd av Kungl. Maj:ts den 29 oktober 1948 givna bemyndigande samma dag tillkallat fyra sakkunniga¹ för att verkställa utredning angående frågan om anstaltsorganisationen för vården av svårskötta bildbara minderåriga sinnesslöa m. m. Utredningen i denna organisationsfråga väntades icke bliva färdigställd inom sådan tid, att förslag i ämnet kunde underställas innevarande års riksdag. Emellertid hade det enligt meddelade direktiv även och i första hand ankommit på de sakkunniga att utreda, vad som erfordrades för att skyndsamt åstadkomma bättre förhållanden än f. n. vid den nuvarande anstalten för gossar på Salbohed, samt att framlägga förslag till den upprustning i olika avseenden av anstalten, som krävdes härför. De sakkunniga hade i samband härmed haft att jämväl undersöka, huruvida motsvarande åtgärder vore påkallade i fråga om

¹ E. byråchefen i socialdepartementet Per Eckerberg (ordförande), rektorn Lars Bolin, inspektören för sinnesslöundervisningen Ragnhild Jungner och inspektören för sinnesslövården Thorsten Sjövall. Arkitekten Leo Uulas, byrådirektören Åke Englund och byråinspektören Daga Schmid-Wallinsson ha såsom experter biträtt de sakkunniga.

anstalten för flickor i Vänersborg. Förslag härom hade i dagarna avgivits av de sakkunniga. I avbidan på ställningstagandet till detta förslag förordade jag, att de nu ifrågavarande fyra anslagen i riksstatsförslaget skulle upptagas med allenast preliminärt beräknade belopp.

Förslaget från de sakkunniga — vilka antagit namnet 1948 års senneslövårdssakkunniga — är dagtecknat den 20 december 1948.

Över förslaget ha efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, socialstyrelsen, byggnadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen, centrala sjukvårdsberedningen och styrelserna för de båda anstalterna.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga hithörande spörsmål. I samband därmed torde jag få anmäla uppkommen fråga om anvisande å tilläggsstat av ytterligare medel till uppförande av en växthusanläggning vid Salbohedsanstalten.

Förslag till materiell upprustning m. m.

Salbohedsanstalten.

De sakkunniga.

Inledning. De sakkunniga erinra till en början om att Salbohedsanstalten bestode av en skolhems- och en arbetshemsavdelning, vardera om 40 platser. Skoleleverna vore i skolarbetet uppdelade på tre avdelningar, motsvarande klasserna 1—6 i vanlig folkskola. Normalt avslutades skolgången det år, eleven fyllde 15 år. Överflyttning från skolhemmet till arbetshemmet skedde från vilken som helst av skolavdelningarna, när så befunnes lämpligt. Eleverna vid arbetshemmet sysselsattes huvudsakligen i jordbruk och ladugård.

Salbohed hade tidigare använts såsom lägerplats för Västmanlands regemente. Sedan anläggningarna där icke längre behövt användas för militära ändamål, hade de tagits i anspråk för en provisorisk alkoholistanstalt. Skolhemmet och skollokalerna vore sedan tillkomsten år 1922 inrymda i en år 1891 uppförd militärbarack av liggande timmer, som tidigare utnyttjats som logement för alkoholistanstaltens interner. Arbetshems- och matsalsbyggnaden hade uppförts år 1940 av sten i två våningar och källarvåning. Den vore sammanbyggd med skolhemmet. En gymnastik- och samlingsal hade uppförts år 1940.

De sakkunniga framhålla, att — även om under årens lopp åtskilliga förbättringar utförts på skolhemsbyggnaden — svårigheten att förvandla den gamla militärbaracken till ett lämpligt hem för barn i åldern 7—15 år och skapa lämpliga skollokalerna av de förrådsutrymmen på vinden, som tagits i anspråk för detta ändamål, givetvis måste vara betydande. Några spår av framgångsrika ansträngningar i denna riktning kunde ej heller iakttagas.

Barnens sovsalar vore förlagda till byggnadens bottenvåning och utgjor-

des av stora logement, vart och ett avsett för sex gossar, och belägna på ömse sidor om en genom hela byggnaden löpande korridor. Sovrumsavdelningen gjorde ett oerhört trist intryck och verkade fortfarande i allt väsentligt militärlogement från 1890-talet. Icke blott lokalernas utformning utan även det ovärdade, förfallna och ruffiga skick, i vilket de befunno sig, bidroge till detta intryck. Ålderdomliga byggnader och primitiva anläggningar kunde ofta genom lämpliga anordningar göras acceptabla och ibland t. o. m. trivsamma. Beträffande skolhemmet på Salbohed saknades dock f. n. alla tecken på dylika åtgärder och strävanden. Målning, armatur, möblering och beskaffenheten av övrig utrustning vore snarast ägnade att ytterligare understryka intrycket av förfall och ödslig tristess.

En dylik miljö vore enligt de sakkunnigas mening icke ägnad att påverka eleverna i önskvärd riktning utan alstrade likgiltighet och hopplöshet. Den personal, som dagligen måste utföra sitt krävande arbete på denna anstalt, riskerade lätt att gripas av missmod och resignation inför arbetsuppgiften.

Som ett allmänt omdöme om skolhemmet på Salbohed uttala de sakkunniga, att det i olika avseenden företedde så allvarliga brister, att verksamheten där icke syntes böra fortsättas, därest icke väsentliga förbättringar på en rad i det följande närmare preciserade punkter snarast komme till stånd. Då den nuvarande sammankopplingen av skolhem och arbetshem ur åtskilliga synpunkter vore otillfredsställande och skolhemmet i framtiden med säkerhet komme att förläggas till andra lokaler, hade det tidigare icke ansetts lämpligt att göra några mera omfattande förbättringar på den gamla byggnaden. Anmärkningarna, mot anstaltens nuvarande tillstånd syntes åtminstone delvis böra ses mot denna bakgrund. I nuvarande ekonomiska läge vore det emellertid ovisst, när en nybyggnad kunde komma till stånd. Man borde sannolikt räkna med att skolan och skolhemmet ännu i åtskilliga år måste vara förlagda till de nuvarande lokalerna. Under sådana omständigheter ansåge de sakkunniga det vara absolut oundvikligt, att en provisorisk förbättring av skolhemmet och skollokalerna nu komme till stånd.

Även arbetshemmet, som uppförts så sent som år 1940, syntes trots detta redan nu vara i behov av en viss översyn.

A n s t a l t s b y g g n a d e n. De sakkunniga framhålla, att de nuvarande lokalförhållandena starkt begränsade möjligheterna att skapa en trivsam och hemliknande miljö. Vissa ändringar i disponeringen av utrymmena samt en genomgripande renovering av dessa kunde dock i betydande utsträckning undanröja svårigheterna och öka trevnaden.

Beträffande *skolhemmets* sovrumsavdelning anse de sakkunniga, att sovrumsytan vore alltför knapp för att ge möjligheter till en tillfredsställande placering av sex elever per rum, varför beläggningen borde minskas till

fem. Genom ianspråktagande av ett reservsovrumsrum, som hittills också varit läsrumsrum, kunde det totala platsantalet bibehållas vid 40. Då hemmet saknade isoleringsavdelning, föreslås de sakkunniga, att en särskild isoleringsavdelning, försedd med ett gemensamt tvättställ samt en toalett, inrättas genom uppdelning av ett sovrumsrum i ett enkel- och ett dubbelrum. I samband härmed föreslås, att korridoren i skolhemsbyggnadens bottenvåning avbalkas med en vägg i anslutning till läkarrummet och isoleringsavdelningen. Dessa ändringar medförde, att platsantalet vid skolhemmet minskade till 35.

För att uppnå erforderlig differentiering av dagrumsutrymmena borde särskilda dagrum för äldre och yngre pojkar inrättas genom uppdelning av det nuvarande dagrummet i två sådana. Därjämte borde två nu befintliga s. k. isoleringsrum tagas i anspråk som utrymmen för bullersamma lekar (bullerrum).

Vid skolhemmet finnes endast två skolsalar. Detta medförde stora svårigheter för undervisningen, som tvingades försiggå i omgångar, så att ett par klassavdelningar läste på förmiddagen och en på eftermiddagen. De sakkunniga föreslås därför, att en ny skolsal inredes i vindsvåningen. Därjämte borde ett par av de bredvid skolsalarna belägna materialrummen värmeisoleras för att kunna begagnas för elever, som behövde enskild undervisning.

Då f. n. ingen annan entré finnes till skolhemmet än genom ett snyggingsrum, föreslås, att en ny sådan anordnas.

För förvaring av elevernas ytterkläder och andra tillhörigheter föreslås inrättande av ett särskilt låsbart kapprum, varjämte eleverna borde få var sitt skåp i sovrumsrummen.

Skolhemmets lokaler vore allmänt ytterst illa medfarna beträffande målning, golvbeläggning och snickerier. Färgskalan vore dyster och monoton. Väggbeklädnaden i t. ex. mittkorridorerna utgjordes av illa medfarna spåntade bräder, som gjorde ett mycket trist intryck. I stora dagrummet vore golvet belagt med asfalt, medan övriga golv i allmänhet vore brädgolv med stora springor och därför mycket svåra att effektivt hålla rena. Dörrarna vore trasiga och mycket primitivt lappade.

De sakkunniga föreslås en genomgripande nymålning av hemmet, som framför allt borde taga sikte på att göra skolsalar och övriga utrymmen ljusare och mer trivsamma. Vissa paneler borde vidare beklädas med träfiberplattor samt alla golv grundligt repareras och därefter beläggas med linoleummattor.

Sluligen borde skolsalarna samt tvätt- och toaletterummet förses med fläkt, varjämte anordning för central manövrering av de elektriska anläggningarna borde inrättas.

De väsentligaste ändringsarbeten, som föreslås beträffande *arbetsrummet*, gälla inrättande av särskilda toaletter för var och en av de tre sov-

rumsavdelningarna. Den nuvarande placeringen av toaletterna i tvättrummet måste nämligen betraktas som mindre lämplig. De nuvarande badmöjligheterna i en fristående bastu, där eleverna finge bada en gång i veckan, vore vidare otillräckliga och framför allt obekväma. Eftersom eleverna vore sysselsatta i jordbruksarbete, behövde de nämligen ofta bada även mellan de ordinarie baddagarna. Tvättrummet borde därför förses med ett badkar och en dusch.

Vidare föreslås, att i vindsvåningen en yta på 50 m² värmeisolerar och disponeras som klädförråd och arbetsrum för personalen. Det nuvarande klädförrådet, vilket också begagnades som putsrum, vore oisolerat och kallt och därför olämpligt för sitt ändamål.

Målningen i vissa av utrymmena på arbetshemmet vore mycket illa medfaren och hållen i en trist mörkbrun ton. Matsalarna, dagrummet, läsrummet samt entrén och trapphuset ävensom sovrumskorridorerna borde sålunda nymålas.

Slutligen vore *vattentillgången* vid anstalten med nuvarande aggregat otillräcklig. Periodvis funnes ej tillräckligt med vatten för tvätten. I händelse av eldsvåda kunde situationen sålunda lätt bli katastrofal. För att avhjälpa denna brist föreslås, att en vattenbassäng för 100 000 liter och ett nytt pumphus bygges. För detta ändamål måste vidare nya pumpar anskaffas och omkoppling av befintliga pumpar äga rum.

Kostnaderna för sålunda föreslagna omändrings- och reparationsarbeten på anstaltsbyggnaden i sin helhet ha de sakkunniga beräknat till sammanlagt 82 000 kronor, varav för skolhemmet 48 000 kronor, för arbetshemmet 14 000 kronor samt för ordnandet av vattenfrågan 20 000 kronor.

Möbler, gardiner och armatur. De sakkunniga framhålla, att frånvaron av allt, som förtjänade namnet möblering, vore synnerligen påfallande i denna anstalt, som för fyrtio pojkar i skolåldern skulle ersätta den hemmiljö, i vilken deras jämnåriga växte upp. I vissa rum saknades möbler helt och hållet och befintliga möbler vore i mycket dåligt skick och av olämpliga typer. Gardiner och fönster vore smutsiga och delvis trasiga, armaturen dålig och i stor utsträckning bestående av enbart lamphållare och glödlampa. Över huvud taget vore förhållandena i dessa avseenden sådana, att en nästan fullständig nyanskaffning vore nödvändig. Det som nu funnes, vore i allmänhet icke användbart. Kostnaderna för nyanskaffning av möbler, gardiner och armatur ha de sakkunniga uppskattat till sammanlagt 22 088 kronor, varav för skolhemmet 17 073 kronor och för arbetshemmet 5 015 kronor.

Linne, sängkläder och porslin m. m. Anstaltens begränsade uppsättning av lakan och örngott vore mycket lappad och hårt försliten. Vidare behövde förrådet av handdukar kompletteras. Sängöverkast

saknades och endast ett fåtal dukar funnes. Näsdukar användes icke vid anstalten.

I sängklädesförrådet funnes cirka 20 madrasser, vilka vore jämförelsevis snygga och väl användbara, ehuru delvis i behov av omstoppning. Madrasserna i elevernas sängar vore smutsiga, tunna och dåliga. Extra förråd av kuddar saknades. De, som användes, vore tunna och solkiga samt behövde ersättas med nya. I förrådet befintliga filter vore ganska tunna och slitna samt borde kompletteras.

De försöksutskrivna arbetshemseleverna erhöle, när de så önskade, kläder och tvätt från anstalten. Deras hårt smutsade och slitna kläder inginge efter rengöring i skol- och arbetshemselevernas klädförråd, vilket hade till följd, att endast de sämsta klädespersedlarna bleve kvar för elevernas räkning och att förrådet tunnades ut relativt hastigt. Sålunda borde en helt ny uppsättning av nattdräkter anskaffas. Vidare borde anskaffas skjortor, blåställ, arbetsrockar, skor, stövlar och strumpor för komplettering av befintliga förråd.

Lakan och nattskjortor borde kunna sys vid anstalten. Om de föreslagna förråden skulle kunna framställas inom rimlig tid, borde emellertid visst bidrag utgå även till extra sömnadshjälp, varjämte en ny symaskin borde anskaffas för ändamålet.

Ehuru köksavdelningen vore väl ordnad och i gott skick, erfordrades även här vissa kompletteringar. Elevernas matservis bestode sålunda endast av rostfria kärl, varför helt ny matservis i porslin samt kaffegods och tegods borde anskaffas för att tillgodose ett visst mått av trevnad. Eleverna borde nämligen konsekvent vänjas vid ordnade förhållanden.

I läkarmottagningen slutligen erfordrades varmvattenberedare, instrumentkok och våg m. m.

Kostnaderna för dessa nyanskaffningar beräkna de sakkunniga sålunda: linneförråd 7 927 kronor, sängklädesförråd 10 668 kronor, klädförråd 10 438 kronor, sömnadskostnader m. m. 748 kronor, köksförråd 1 520 kronor samt läkarmottagningen 731 kronor eller tillhopa 32 032 kronor.

S k o l m a t e r i e l m. m. Anstaltens skolmateriel gäve icke möjligheter till en effektiv undervisning, främst av de allra yngsta eleverna. Vid Salbohed hade nämligen tidigare icke mottagits barn i småskoleåldern. Då sådana numera mottoges där, vore det av vikt, att dessa bleve väl tillgodosedda med undervisningsmateriel. I första hand behövdes specialmateriel för sinnesövningar, verksamhetsövningar, talövningar samt de första läs-, skriv- och räkneövningarna. Större delen av den för sinnesövningarna nödvändiga materielen måste specialbeställas eller tillverkas vid anstalten. För detta ändamål borde någon av lärarna få i uppdrag att på Slagsta seminarium studera dylik materiel samt ha hand om anskaffandet och tillverkningen av densamma.

Även skolmaterielen i övrigt företedde emellertid stora brister. Sålunda borde ett referensbibliotek finnas vid skolan samt barnbiblioteket förnyas och ordnas i form av klassbibliotek. Även för arbetshemmets elever borde ett mindre bibliotek finnas att tillgå.

De sakkunniga föreslå vidare, att ett balloptikon anskaffas samt att de tre orglar, som f. n. finnes men vore i stort behov av reparation, ersättas med ett piano.

De föreslagna nyanskaffningarna ha kostnadsberäknats till sammanlagt 6 856 kronor.

L e k- o c h i d r o t t s m a t e r i e l. Även i dessa avseenden vore den nuvarande utrustningen mycket knapp. Skidor och fotbollar finnes, men förrådet behövde kompletteras. För övrigt saknades praktiskt taget allt i fråga om dylik materiel.

De sakkunniga föreslå, förutom komplettering av skidförrådet samt nyanskaffning av fot- och handbollar, att skridskor samt olika slag av inom- och utomhusspel anskaffas. Även leksaker samt materiel för målning, teckning, teater m. m. borde anskaffas. Likaså borde enkla musikinstrument finnas vid skolhemmet.

För utomhuslekar borde vidare finnas klätterdjungel, gungor och rutschbana i likhet med vad som vore fallet på vanliga kommunalt ordnade lekplatser.

Slutligen borde hyvelbänkar och slöjdverktyg anskaffas.

Kostnaderna för den föreslagna lek- och idrottsmaterielen ha beräknats till sammanlagt 4 200 kronor.

P e r s o n a l f r å g o r. De sakkunniga framhålla, att de vid Salbohedsanstalten rådande missförhållandena givetvis till största delen vore orsakade av de materiella bristerna. Även vissa brister i den hittillsvarande personalorganisationen vid anstalten syntes emellertid ha bidragit till att utvecklingen icke blivit den önskvärda. På grund av personalknapphet hade den personliga tillsynen och omvårdnaden av eleverna samt ledningen och övervakningen av deras fritidssysselsättningar blivit eftersatta.

Anstaltens vårdpersonal bestode f. n. av 11 befattningshavare, därav vid arbetshemmet fem arbetsledare och två vårdare samt vid skolhemmet två vårdare, en biträdande husföreståndare (kvinnlig) och en vårdarinna. Genom tillkomsten fr. o. m. den 1 juli 1948 av sistnämnda två kvinnliga tjänster hade skolhemmets behov av vårdpersonal åtminstone i viss mån tillgodosetts. De sakkunniga ville dock föreslå, att en av de två vårdarna vid skolhemmet ersattes med en vårdarinna. Sedan därjämte fr. o. m. den 1 januari 1949 anställts en assistent med uppgift att under anstaltsföreståndaren handha tillsynen av arbetshemseleverna samt dessutom tjänstgöra som skolpsykolog för hela anstalten och leda elevernas fritidssysselsättningar skulle anstaltens behov av kvalificerad vårdpersonal vara provisoriskt tillgodosett. För att underlätta vårdpersonalens möjligheter att öva

tillsyn över eleverna borde emellertid ekonomipersonalen något utökas. F. n. skulle städningen på arbetshemmet handhas av eleverna själva under tillsyn av de manliga vårdarna, vilket i praktiken visat sig synnerligen olämpligt. De i lönehänseende relativt högt placerade vårdarna hade kommit att få ansvaret för och delvis sköta städningen av hemmet, vilket vore till förfång för deras egentliga uppgift som handledare av eleverna. De sakkunniga föreslå därför, att biträdespersonalen utökas med en städerska i lönegrad Ce 2, vilken skulle ha ansvaret för samt med hjälp av eleverna sköta städningen på arbetshemmet.

S a m m a n f a t t n i n g. De sakkunniga ha alltså uppskattat det sammanlagda medelsbehovet för en materiell upprustning av Salbohedsanstalten till (82 000 + 22 088 + 32 032 + 6 856 + 4 200) 147 176 kronor. Av detta belopp belöpa på anstaltsbyggnaden m. m. 82 000 kronor samt på inventarier m. m. 65 176 kronor. Härtill komma kostnaderna för den föreslagna personalförstärkningen, cirka 3 400 kronor.

Yttrandena.

Statskontoret har förklarat sig icke ha något att erinra mot att den föreslagna materiella upprustningen av anstalten komme till stånd, i den mån en dylik standardförbättring ansåges kunna genomföras i nu rådande statsfinansiella läge.

Socialstyrelsen har till en början anfört följande:

Styrelsen finner det anmärkningsvärt, att Salbohedsanstalten så sent som år 1940 utvidgats med en arbetshemsavdelning. Den kombination av skolhem och arbetshem, som därigenom skapades, måste betecknas som mindre lämplig. Med beaktande härav och av lokalförhållandena överhuvudtaget ifrågasätter styrelsen lämpligheten av att nedlägga ytterligare statsmedel å denna anstalt. De sakkunniga ha framfört samma tveksamhet men påpekat, att det i nuvarande ekonomiska läge synes ovisst, när en nybyggnad kan komma till stånd, och att man därför synes ha att räkna med att skolan och skolhemmet måste vara förlagda till nuvarande lokaler ännu under åtskilliga år. Såsom på många andra områden synas alltså provisoriska åtgärder vara oundgängliga även när det gäller denna anstalt. Styrelsen vill emellertid framhålla angelägenheten av att, även om anstalten nu blir föremål för en upprustning, detta icke förhindrar, att planerna på en omläggning av denna vårdform realiseras i en icke alltför långt avlägsen framtid.

Mot de sakkunnigas förslag beträffande planlösningen av skolhemmet har socialstyrelsen i huvudsak intet haft att invända. Styrelsen skulle dock vilja påpeka, att antalet isoleringsplatser vore i knappaste laget i förhållande till barnantalet. Vid nybyggnad av barnhem skulle styrelsen för samma antal barn föreslå två isoleringsrum med sammanlagt fyra platser. Det klientel, som mottoges vid skolhemmet, torde kräva flera isoleringsplatser än normala barn i barnhem. Beträffande föreslagen nyanskaffning hade styrelsen intet att tillägga.

Icke heller vad som föreslagits i avseende på arbetshemmet har föranlett någon erinran från socialstyrelsens sida.

I fråga om personalen vid anstalten har socialstyrelsen anfört i huvudsak följande:

Personalen har otvivelaktigt arbetat under synnerligen tunga och svår-bemästrade förhållanden. Klientelet och miljön ha för dem skapat en hopp-lös och trist atmosfär. Även om realiserandet av nu framlagda förslag skulle avhjälpa vissa brister, torde även i framtiden arbetet på anstalten bliva krävande. Med hänsyn härtill måste man ställa rätt höga krav på personalens kompetens och personliga kvalifikationer, vilka i fråga om vårdpersonalen böra vara desamma som beträffande barnhem. Viktigt är emellertid även, att personalens behov av ledighet och avkoppling bliva väl tillgodosedda.

Enligt socialstyrelsens uppfattning bör skolhemmet och arbetshemmet ha var sin föreståndarinna eller husmor, under det att den, som ansvarar för anstaltens sjukvård, kan tjänstgöra som avbytare för dessa under deras ledighet. Härigenom skulle avdelningsföreståndarinnorna kunna erhålla full avkoppling under sin lediga tid. För eleverna är det även riktigt, att en föreståndarinna alltid finnes i tjänstgöring vid varje avdelning.

När det gäller ett hem med barn i skolåldern, kunna kvinnliga vårdare bättre än manliga utnyttjas för hemmets skötsel. Vid ett skolhem av Salbohedskarakter är det därför önskvärt med helt kvinnlig vårdpersonal. De nuvarande två manliga vårdarna böra sålunda utbytas mot två kvinnliga.

Socialstyrelsen föreslår för sin del följande vårdpersonal vid Salbohedsanstalten (ekonomi- och kontorspersonal, tvätterskor, sömmerskor m. m. ej inräknade) nämligen för skolhemmet en föreståndarinna eller husmor, två kvinnliga vårdare och ett kvinnligt biträde samt för arbetshemmet en föreståndarinna eller husmor, vilken skulle ha ansvar även för köks- och ekonomiavdelning, en manlig assistent, ett kvinnligt biträde, två manliga vårdare och fem manliga arbetsledare. Ansvar för anstaltens sjukvård och hygien bör vidare åvila en sjuksköterska.

Byggnadsstyrelsen har anfört, att styrelsen i princip icke hade något att erinra mot de föreslagna åtgärderna, vilka syntes ägnade att i avvaktan på tillkomsten av nybyggnader bereda en viss förbättring av lokalförhållandena. Styrelsen ville endast framhålla, att de båda nyinrättade isoleringsrummen i skolhemmet syntes vara i minsta laget. Vidare borde man överväga att anordna en reservtrappa eller brandstege från vindsvåningen.

De för arbetena angivna kostnaderna, 82 000 kronor, har byggnadsstyrelsen ansett väl lågt beräknade. Enligt styrelsens mening borde de upptagas till 95 000 kronor närmast i anledning av att tillräcklig hänsyn icke syntes ha tagits till omfattningen av de yttre ledningsarbetena.

Medicinalstyrelsen har i princip tillstyrkt det framlagda förslaget och särskilt betonat nödvändigheten av att en upprustning i olika avseenden snarast genomfördes. Salbohedsanstalten syntes vad angående de lokala förhållandena vara i omedelbart behov av en ingående omdisposition och renovering. Styrelsen anser förslaget härutinnan väl ägnat att tillgodose de omedelbara behoven av förbättringar i olika hänseenden. Särskilt önskvärt vore, att föreslagna hygieniska installationer bleve utförda.

Mot den av de sakkunniga föreslagna utvidgningen av personalen har styrelsen intet haft att invända.

Skolöverstyrelsen har inledningsvis anfört följande:

Av den promemoria angående personalorganisationen vid statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa, som av byråchefen John Ulne, inspektören för sinnesslövärdar Thorsten Sjövall och inspektören för sinnesslöundervisningen Ragnhild Jungner avlämnades den 22 december 1947, framgår, att såväl anstaltens föreståndare och dess styrelse som skolöverstyrelsen vid upprepade tillfällen framhållit, att anstalten med nuvarande organisation och lokalförhållanden ej lämpade sig för sin uppgift. Sålunda vände sig anstaltens föreståndare redan i mars 1924, eller endast ett och ett halvt år efter det anstalten börjat beläggas, till anstaltens styrelse med påpekande om att frågan om anstaltens förflyttning borde noggrant prövas. Frågan har varit föremål för upprepade utredningar och yttranden, även sedan den nuvarande om- och tillbyggnaden på grund av 1938 års riksdags beslut verkställts. Varken anstaltens organisation eller de till anstaltens förfogande ställda lokalutrymmena ha sålunda ens vid starten varit av tillfredsställande art.

Kravet på en uppdelning av anstalten i skilda hem för skol- och arbetshemselever hade, som de sakkunniga också framhållit, haft till följd, att omfattande förbättringar på den gamla byggnaden fått anstå i avvaktan på beslut om nybyggnad. Överstyrelsen räknade i likhet med de sakkunniga med att skolhemmet på grund av nu rådande ekonomiska förhållanden ej kunde erhålla nybyggnad inom de närmaste åren och ville därför varmt tillstyrka, att en provisorisk förbättring av skolhemmet och skollokalerna komme till stånd med det snaraste.

Samtliga av de sakkunniga föreslagna ändringar beträffande disponeringen av utrymmena och renoveringen av dessa för såväl skol- som arbetshemmets räkning ha tillstyrkts av skolöverstyrelsen.

Överstyrelsen anser vidare nödvändigt, att anstaltens vattenfråga — som tidigare vid flera tillfällen varit föremål för behandling men blivit vilande, sedan den sammankopplats med pågående utredningar om vissa nybyggnader för anstaltens räkning — nu ordnades utan ytterligare dröjsmål.

De föreslagna nyanskaffningarna av möbler, gardiner och armatur, av linne, sängkläder och porslin m. m. samt av skolmateriel m. m. ha tillstyrkts av överstyrelsen. Bristen på lek- och idrottsmateriel vore påtaglig, varför även det föreslagna anslaget för nyanskaffning av sådan materiel syntes väl behövas. Överstyrelsen hade i stort sett intet att erinra mot de förslag därutinnan, som de sakkunniga framlagt, men förutsatte dock, att det i sista hand bleve lärare och assistent vid skol- och arbetshemmen, som finge avgöra, vilken materiel som skulle inköpas för de disponibla medlen, då valet av lämplig sysselsättningsmateriel förutsatte en noggrann kännedom om de olika elevernas utveckling och intressen.

I fråga om personalen har överstyrelsen framhållit bl. a. följande:

Två f. n. vakanta ordinarie lärartjänster vid anstalten — en tjänst som lärare i kunskapsämnen i lönegrad Ca 23 och en tjänst som lärarinna i kunskapsämnen i lönegrad Ca 22 — böra återbesättas fr. o. m. den 1 juli 1949. Överstyrelsen erinrar om att 1947 års sakkunniga föreslagit, att manliga och kvinnliga lärare i kunskapsämnen vid de båda anstalterna skulle placeras i samma lönegrad, nämligen den 22:a. Överstyrelsen hade biträtt denna mening, men då de manliga tjänsterna hittills på grund av visst merarbete varit placerade i lönegrad 23 och förslaget inneburit en omorganisation, varigenom en placering i denna lönegrad ej längre skulle varit motiverad, hade överstyrelsen icke kunnat tillstyrka ett av anstaltsstyrelsen framlagt förslag om samtliga tjänsters uppflyttning till lönegrad 23. Då ej heller en nedflyttning i lönegrad 22 ansetts lämplig, så länge den av 1947 års sakkunniga föreslagna personalorganisationen ej genomförts, hade överstyrelsen ansett sig nödsakad att föreslå tjänsternas vakantsättande i avvaktan på resultatet av den av dessa sakkunniga begärda nya utredningen beträffande anstaltens organisation. Innan riksdagens beslut om inrättande av de två av nämnda sakkunniga föreslagna befattningarna som biträdande husföreståndarinna och kvinnlig vårdare förelegat, hade överstyrelsen vidare ansett sig förhindrad tillstyrka anstaltsstyrelsens begäran, att den kvinnliga lärartjänsten måtte ställas öppen för såväl manlig som kvinnlig sökande. Överstyrelsen har nu intet att erinra mot sistnämnda förslag. Överstyrelsen föreslår, att i avvaktan på slutgiltigt förslag rörande anstaltens organisation samtliga lärartjänster placeras i lönegrad 22, men att den lärare, som kommer att få sig ålagd en avdelningsföreståndares huvudsakliga uppgifter, härför erhåller ett särskilt arvode motsvarande skillnaden mellan 22 och 23 lönegraderna.

Slutligen vill överstyrelsen tillstyrka förslaget om anställande vid anstalten av en städerska i lönegrad Ce 2.

Centrala sjukvårdsberedningen har efter granskning av de sakkunnigas förslag till inventarieanskaffning ansett kostnaderna härför kunna begränsas till sammanlagt 61 844 kronor, varav för möbler, gardiner och armatur 20 964 kronor (därav för skolhemmet 16 292 kronor och för arbetshemmet 4 672 kronor), för linne, sängkläder och porslin m. m. 30 675 kronor, för skolmateriel m. m. 6 855 kronor samt för lek- och idrottsmateriel 3 350 kronor.

Anstaltsstyrelsen har inledningsvis erinrat om att genom tillkomsten av det nya arbetshemmet en uppdelning med hänsyn till åldern, men knappast i andra avseenden möjliggjorts. Avdelningarna vore beräknade för 40 elever på vardera arbets- och skolhemmet, men en differentiering av elevmaterialet inom avdelningarna vore ogenomförbar i nuvarande lokaler och med den ringa tillgången på personal. Ej heller kunde eleverna på de olika hemmen hållas åtskilda under fritid, när hemmen vore sammanbyggda.

Därefter anföres i huvudsak följande:

Styrelsen har ingalunda varit okunnig om dessa otillfredsställande förhållanden och så snart tidsläget så medgivit tagit upp frågan om en differentiering av eleverna, vars lösning ovillkorligen skulle medföra nybyggnader såsom ersättning för skolhemmet. Av styrelsen och i övrigt härutinnan vidtagna åtgärder ha refererats i propositionen nr 169/1948. Sålunda för-

klarade styrelsen redan år 1945, att den nuvarande skolhemsbyggnaden, dels på grund av sammanbyggnaden med arbetshemmet, dels ock på grund av sin för en förläggingsbyggnad för gossar tråkiga karaktär av barack och oändamålsenliga planritning och konstruktion, vore så otillfredsställande, att det icke innebure någon överdrift från styrelsens sida, när den hävdade den meningen, att dessa lokaler utgjorde en motverkande faktor i fostringsarbetet. Den skulle, om den vid en besiktning av sakkunniga personer befundes överhuvudtaget böra bibehållas — den vore nämligen angripen av röta och svamp i golv och mellanväggar — kunna i huvudsakligen oförändrat skick begagnas som förrådslokaler och som disponibla utrymmen för förefallande behov. För att ersätta de i vindsvåningen inrymda skolsalarna, vilka icke fyllde skäligen anspråk, vare sig beträffande storlek, belysning eller allmän beskaffenhet, och för att tillgodose behovet av flera lässalar, föreslog styrelsen, att en särskild skolhusbyggnad skulle uppföras.

Styrelsen har icke ansett sig i sina förslag till anslagsäskanden böra framföra krav på extra anslag för restaurering av en byggnad, som på detta sätt utdömts och beträffande vilken frågan om dess ersättande avancerat så långt, att ritningar och kostnadsberäkningar för de nya byggnaderna föreligga. Om man i likhet med de sakkunniga räknar med att skolan och skolhemmet ännu i åtskilliga år måste vara förlagda till de nuvarande lokalerna, biträder styrelsen givetvis förslaget om en upprustning av byggnaden.

Den lösning vattenfrågan fått i samband med utbyggnaden har, som styrelsen likaledes tidigare anmält, varit långt ifrån tillfredsställande, och den ojämna och otillräckliga vattentillförseln har förorsakat allvarliga olägenheter och bekymmer. Ett säkrande av vattenförsörjningen vid anstalten är ett behov av högsta angelägenhetsgrad.

I fråga om köksutrustningen föreslår styrelsen att, utöver vad de sakkunniga föreslagit, 3 550 kronor anvisas för inköp av ett djupfrysningsaggregat för djupfrysning av färska varor.

Beträffande nyanskaffning av skolmateriel m. m. ha de sakkunniga föreslagit, att ett balloptikon skulle anskaffas samt att tre befintliga orglar skulle ersättas med ett piano. Om icke de medel, som komme att anvisas för nämnda ändamål, av styrelsen få användas till vad den anser mest gagneligt för undervisningen, föreslår styrelsen i stället inköp av ett filmskiptikon med filmrullar för olika avsnitt inom undervisningen. Vidare anser styrelsen, att orglarna böra behållas och repareras, så mycket mer som ett piano redan står till anstaltens disposition.

Styrelsen framhåller härefter, att de sakkunniga icke ställt de påtalade bristerna i relation till elevernas mentalitet, ej heller till den orimligt stora skolhemsavdelningen med ett i hög grad heterogent elevmaterial eller till den fåtaliga personalens begränsade möjligheter att förhindra åverkan. Så länge en differentiering icke komme till stånd med ett mindre antal elever på varje vårdare, bleve den materiella upprustningen endast mer eller mindre temporär.

Beträffande personalorganisationen har styrelsen förklarat sig icke under några förhållanden kunna biträda förslaget, att en av de manliga vårdarna skulle ersättas med en kvinnlig. Anställandet av en städerska vore ett önskemål, som styrelsen tidigare framlagt.

Beträffande de två ordinarie lärartjänsterna vid anstalten har styrelsen förnyat sitt föregående år framlagda förslag om uppflyttning av lärarinnetjänsten från lönegrad Ca 22 till Ca 23, dvs. samma lönegrad som lärartjänsterna. Tjänsterna borde därvid ställas öppna för såväl manlig som kvinnlig sökande.

Departementschefen.

I direktiven för 1948 års sinnesslövärdssakkunniga, vilka ha att utreda frågan om anstaltsorganisationen för vården av svårskötta bildbara minderåriga sinnesslöa m. m., framhöll jag, att jag för att kunna bilda mig en på egna iakttagelser grundad mening om förhållandena på Salbohedsanstalten nyligen hade besökt densamma. Jag hade därvid konstaterat, att skolhemsbyggnaden vore olämplig för sitt nuvarande ändamål, samt att hemmet präglades av en utomordentlig torftighet och att dess standard i fråga om inredning och utrustning på intet sätt svarade mot de krav, man hade rätt att ställa på en anstalt av detta slag. Jag förklarade mig givetvis inse, att de föreliggande lokalförhållandena starkt begränsade möjligheterna att åstadkomma en sådan miljö, som i och för sig vore önskvärd. Det oaktat syntes det mig vara nödvändigt, att — i avvaktan på resultatet av utredningen om anstaltsorganisationen och realiserandet av framkommande förslag — åtgärder vidtoges för att med största skyndsamhet åstadkomma bättre förhållanden på denna anstalt, framförallt genom att skapa en mera hemliknande miljö och över huvud skänka eleverna större trevnad. Härför krävdes i olika avseenden en materiell upprustning av anstalten. De sakkunniga borde därför i första hand utreda vad som erfordrades härför.

Min uppfattning om anstaltens dåliga standard har ytterligare bestyrkts av vad som anföres i de sakkunnigas nu föreliggande utredning. De framhålla sålunda, att skolhemmet, som f. n. är inrymt i en f. d. militärbarack från 1890-talet, gjorde ett oerhört trist intryck. Härtill bidroge såväl lokalernas utformning som det ovärdade, förfallna och ruffiga skick, de befunde sig i. Det intryck av förfall och ödslig tristess, som den yttre ramen erbjöde, framhövdes ytterligare genom föreliggande bristfälligheter i fråga om målning, armatur, möblering och övrig utrustning. De sakkunniga ha som ett allmänt omdöme om hemmet uttalat, att detsamma i olika avseenden företedde så allvarliga brister, att verksamheten där icke syntes böra fortsättas, därest icke väsentliga förbättringar i olika avseenden komme till stånd.

Med hänsyn till anstaltens nuvarande olämpliga organisation skulle lämpligheten av att nu — innan organisationsfrågan blivit löst — med statsmedel bekosta en upprustning av anstalten kunna ifrågasättas. Det synes emellertid f. n. mycket ovisst, när en nybyggnad kan komma till

stånd. Då man sålunda torde få räkna med att skolan och skolhemmet ännu under åtskilliga år måste vara förlagda till nuvarande lokaler, synas provisoriska åtgärder för en förbättring av dessa oundgängligen nödvändiga. Vidare synes viss upprustning av arbetshemmet vara av behovet starkt påkallad varjämte anstaltens vattenfråga nu bör lösas utan ytterligare uppskov.

De sakkunnigas förslag till vissa ändringar i dispositionen och en genomgripande renovering av lokalerna inom anstaltsbyggnaden samt deras förslag beträffande ordnandet av anstaltens vattenfråga föranleda ingen annan erinran från min sida, än att kostnaderna för arbetena i enlighet med byggnadsstyrelsens beräkning torde böra upptagas till 95 000 kronor.

De sakkunnigas förslag till inköp av inventarier m. m. torde med vissa jämkningar i princip kunna godtagas. Kostnaderna för erforderliga nyanskaffningar synas med hänsyn till vad centrala sjukvårdsberedningen anfört ävensom till att viss föreslagen materiel redan finnes vid anstalten, kunna uppskattas till i runt tal 60 000 kronor. Anstaltsstyrelsens förslag om anvisande av medel för inköp av ett djupfrysningsaggregat anser jag mig däremot icke kunna tillstyrka.

För bestridande av kostnaderna för de byggnadsarbeten och den inventarieanskaffning, som jag sålunda förordat, torde för nästa budgetår böra anvisas två reservationsanslag å 95 000 resp. 60 000 kronor. Anslagen torde med hänsyn till i det följande föreslagen ändring av anstaltens namn böra benämnas Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Renoveringsarbeten m. m. resp. Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Engångsanskaffning av utrustning.

I fråga om personalen anser jag i likhet med de sakkunniga, att den egentliga vårdpersonalen bör avlastas ansvaret för och skötseln av städningen. För dessa arbetsuppgifter torde böra anställas ett ekonomibiträde med placering i lönegrad Ce 2. Däremot kan jag — i avbidan på utredningens förslag i organisationsfrågan — icke f. n. tillstyrka anstaltsstyrelsens förslag om uppflyttning av lärarinetjänsten från lönegrad Ca 22 till Ca 23. Jämväl med det av de sakkunniga föreslagna utbytet av en manlig vårdare vid skolhemmet mot en vårdarinna torde böra anstå.

Vänersborgsanstalten.

De sakkunniga.

Inledning. De sakkunniga erinra om att anstalten i Vänersborg sedan tillkomsten 1922 vore inrymd i en äldre byggnad av trä, som tidigare tillhört den med Drottning Sofias stiftelse förenade vårdanstalten för blinda dövstumma och blinda sinnesslöa. Platsantalet vore omkring 40. Vid 1939 års riksdag hade å beredskapsstat upptagits 260 000 kronor för uppförande

av byggnad för arbetshem i anslutning till anstalten. Arbetshemmet hade icke uppförts.

De sakkunniga framhålla, att förhållandena vid denna anstalt icke i något avseende vore tillnärmelsevis så bristfälliga som vid Salbohedsanstalten. Trots att anstalten vore relativt gammal, befunde sig lokalerna i ett efter omständigheterna gott och välvårdat skick. Matsal och vissa andra utrymmen vore dock i behov av reparation. För åstadkommande av ytterligare ett dagrum och en skolsal syntes vidare vissa förändringar av lokalernas disposition och möblering böra äga rum. Målning och upprustning av vissa delar av lokalerna borde dessutom komma till stånd, varjämte möbler och övrig utrustning i vissa fall syntes behöva kompletteras.

A n s t a l t s b y g g n a d e n. F. n. funnes vid anstalten ett dagrum för samtliga 40 elever. Enär åldersskillnaderna hos klientelet vore ganska stora, borde möjligheter skapas för en differentiering. Några outnyttjade utrymmen funnes ej för detta ändamål. Den mindre av de båda personalmatsalarna borde därför tagas i anspråk som lek- och dagrum för de mindre flickorna. Den nuvarande relativt stora lärarinnematsalen syntes vara fullt tillräcklig för hela personalen.

Anstalten, som f. n. endast hade en skolsal, behövde i och för en önskvärd differentiering av eleverna en ny sådan. De sakkunniga föreslå, att den nuvarande samlingsalen finge en sådan inredning, att den tillika kunde disponeras som skolsal.

Beträffande behovet av direkta reparationsarbeten framhålla de sakkunniga, att väggarna i elevmatsalen bestode av illa medfarna spåntade bräder, att golvet vore bristfälligt och belysningen dålig. Matsalsväggarna borde därför beklädas med träfiberplattor, tak och väggar målas samt golvet beläggas med linoleum. Vidare borde väggen mellan matsalen och vävsalen helt glasas för åstadkommande av bättre belysning. Det s. k. övervakningsrummet borde förses med ett fönster enligt sinnessjukhusprincipen. Nymålning erfordrades förutom i matsalen även i kök och skafferi, i korridoren intill lärarinnornas matsal samt i källarlokalerna. Köket borde förses med fläkt.

De sakkunniga föreslå vidare, att ett särskilt badrum för personalen ordnas i källaren. Golvet i detta badrum liksom i elevernas avklädningsrum och badrum borde förses med plattor. Den s. k. toalettbanken i elevernas toalett borde utbytas mot fem stycken toalettstolar, avskilda från varandra med skärmväggar. Även här borde golvet förses med plattor. Vidare måste cirka $\frac{1}{3}$ av anstaltens elektriska ledningar inläggas i blykablar. De nuvarande ledningarnas beskaffenhet vore sådan, att de i hög grad ökade brandrisken.

Kostnaderna för dessa omändrings- och renoveringsarbeten ha de sakkunniga uppskattat till sammanlagt 21 000 kronor.

Möbler, gardiner, armatur m. m. Befintliga möbler vore i allmänhet i gott skick men till stor del av ålderdomliga och olämpliga typer. Sängarna i elevsovrummen vore sålunda av äldre militärtyp. Stolarna i dagrum och matsal vore klumpiga och olämpliga för barn. Den nuvarande kyrksalens möblering bestode av höga kyrkbänkar och en predikstolliknande talarstol, vilket starkt begränsade möjligheterna att utnyttja salen. Den begagnades också endast vid morgonandakter och vid vissa högtider. Gardiner funnes på anstalten, men i den mån nymöblering komme till stånd, borde även sådana nyanskaffas.

De sakkunniga ha preliminärt beräknat kostnaderna för erforderlig nyanskaffning av möbler, gardiner och armatur m. m. till 9 938 kronor.

Linne och sängkläder. Av sänglinne funnes f. n. tre omgångar. Detta vore dock delvis mycket slitet, varför en viss komplettering vore nödvändig. Toalett-handdukar hade tidigare alltid vävts i tillräcklig mängd av anstaltens elever. Då klientelet numera vore betydligt yngre än förut, kunde anstalten icke längre själv tillgodose sitt behov därav. Elevernas madrasser vore samtliga cirka 20 år gamla samt tunna, slitna och lappade. Av sängfiltar funnes två till varje säng samt ett fåtal i reserv. Även dessa vore emellertid mycket hårt slitna och flera gånger lappade.

Kostnaderna för erforderlig nyanskaffning av linne och sängkläder ha av de sakkunniga uppskattats till 10 366 kronor.

Skolmateriel m. m. Vissa kompletteringar av såväl läroböcker som andra böcker vore nödvändiga även beträffande Vänersborgsanstalten. Likaså borde barnbiblioteket och beståndet av planscher och kartor kompletteras.

Beträffande materiel för slöjdundervisningen hade från anstaltens sida önskemål framförts om åtta nya vävstolar, enär de befintliga vore uttjänta. De sakkunniga ville emellertid föreslå, att antalet nya vävstolar minskades och att i stället ett antal symaskiner anskaffades. En stor del av elevernas nuvarande vävnads- och sömnadsarbeten syntes nämligen med fördel kunna utbytas mot enkel klädsömnad, stoppning, lagning o. d. arbete, varav eleverna kunde få direkt nytta i det praktiska livet.

I detta sammanhang föreslå de sakkunniga också, att skolköksundervisning införes vid anstalten. Emellertid kunde skolkök på grund av utrymmesbrist icke inredas i det nuvarande skolhemmet. Överenskommelse borde därför träffas om förhyrning av särskild lokal ett par dagar i veckan.

De sakkunniga föreslå slutligen, att piano, radio och grammofon nyanskaffas.

Kostnaderna för de föreslagna nyanskaffningarna ha beräknats till sammanlagt 7 110 kronor.

Lek- och idrottsmateriel. Även om utrustningen i detta avseende vore betydligt bättre än på Salbohedsanstalten, borde dock en komplettering komma till stånd så att anstalten i möjligaste mån finge en utrustning, motsvarande den vid andra slag av barninstitutioner vanliga.

Sålunda borde olika slag av spel och leksaker, enkla musikinstrument samt idrottsmateriel anskaffas. Vidare borde materiel för målning, teckning och teater m. m. finnas.

För de mindre flickornas utomhuslekar föreslås slutligen, att en lekplats med klätterdjungel, rutschbana och gungor anordnas.

Kostnaderna för anskaffning av denna materiel beräknas uppgå till sammanlagt 2 650 kronor.

Personalfrågor. Vid anstalten funnes f. n. en extra ordinarie ämneslärarinne- och två ordinarie handarbetslärarinnetjänster. Ytterligare en extra ordinarie lärartjänst syntes böra inrättas. En handarbetslärarinnetjänst borde vidare, så snart omständigheterna det tillåte, omändras till en kombinerad skolköks- och handarbetslärarinnetjänst.

Sammanfattning. De sakkunniga ha alltså beräknat det sammanlagda medelsbehovet för en materiell upprustning av Vänersborgsanstalten till (21 000 + 9 938 + 10 366 + 7 110 + 2 650) 51 064 kronor. Av detta belopp belöpa på anstaltsbyggnaden 21 000 kronor samt på inventarier m. m. 30 064 kronor. Härtill komma kostnaderna för den föreslagna personalförstärkningen, cirka 9 500 kronor.

Yttrandena.

Statskontoret har förklarat sig icke ha något att erinra mot att den i föreliggande utredning föreslagna materiella upprustningen av anstalten komme till stånd, i den mån en dylik standardförbättring ansåges kunna genomföras i nu rådande statsfinansiella läge.

Vad som föreslagits i avseende å omändring och nyanskaffning vid Vänersborgsanstalten har icke föranlett någon erinran från *socialstyrelsens* sida liksom ej heller de sakkunnigas kostnadsberäkningar för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen har förklarat, att de föreslagna arbetena vid Vänersborgsanstalten, vilken byggnad stode under styrelsens förvaltning, icke föranledde någon erinran från styrelsens sida. Dock borde de till 21 000 kronor beräknade kostnaderna upptagas till 25 000 kronor.

I detta sammanhang har byggnadsstyrelsen anmält, att byggnadens uppvärmningssystem, en mer än 35 år gammal lågtrycksångvärmeledning, vore helt uttjänt. Förslag till anordnande av varmvattenvärmeledning vore genom styrelsens försorg under utarbetande. Kostnaderna för utförandet av denna installation jämte därav betingade byggnads- och målningsarbeten hade beräknats till sammanlagt 45 000 kronor. Då nu nämnda installation lämpligen borde utföras i samband med av de sakkunniga föreslagna änd-

rings- och moderniseringsarbeten i fastigheten och byggnadsstyrelsen sakenade medel härför, syntes anslag för ändamålet böra upptagas i detta sammanhang. De för anstalten i Vänersborg avsedda medlen borde ställas till byggnadsstyrelsens förfogande.

Medicinalstyrelsen har helt anslutit sig till vad de sakkunniga anfört angående upprustning i olika avseenden av Vänersborgsanstalten och därvid särskilt betonat nödvändigheten av att densamma snarast genomfördes. Styrelsen har icke heller något att invända mot den föreslagna utvidgningen av personalen vid anstalten.

Skolöverstyrelsen har framhållit att, ehuru Vänersborgsanstalten ovedersägligen befunde sig i ett betydligt bättre skick än Salbohedsanstalten, de föreslagna omändringsarbetena och nyanskaffningarna av diverse inventarier syntes vara behövliga. Överstyrelsen har därför tillstyrkt samtliga framlagda förslag.

Beträffande den föreslagna nya icke-ordinarie lärartjänsten i kunskapsämnen erinrar överstyrelsen om att inrättande av denna föreslagits redan av 1947 års utredning, vars förslag härutinnan tillstyrkts av överstyrelsen. Enligt beslut av 1948 års riksdag hade medel ställts till förfogande för anställande av en timlärare för undervisning i hushållsgöromål. De sakkunnigas förslag om införande av skolköksundervisning vid anstalten hade sålunda redan beaktats. Den välbehövliga nya lärartjänsten i kunskapsämnen hade emellertid icke inrättats. Önskvärt vore dock, att den komme till stånd fr. o. m. den 1 juli 1949. De sakkunnigas förslag rörande omändring av en handarbetslärarinnetjänst till en kombinerad skolköks- och handarbetslärarinnetjänst ville skolöverstyrelsen för sin del förorda.

Centrala sjukvårdsberedningen har efter granskning av de sakkunnigas förslag till inventarieanskaffning ansett kostnaderna härför kunna begränsas till 28 366 kronor, varav för möbler, gardiner och armatur m. m. 9 858 kronor, för linne och sängkläder 9 598 kronor, för skolmateriel m. m. 7 110 kronor samt för lek- och idrottsmateriel 1 800 kronor. Härutöver har beredningen i fråga om ett av de sakkunniga upptaget belopp av 5 000 kronor för omläggning av elektriska ledningar framhållit, att en stor del av omläggningen redan utförts eller vore under utförande samt betalades från annat anslag. Kostnaderna för återstående arbeten komme att uppgå till endast 1 050 kronor.

Anstaltsstyrelsen har överlämnat en av föreståndarinnan upprättad promemoria i ärendet samt förklarat sig biträda däri framlagda förslag.

I promemorian anföres bl. a. följande:

Anstaltsbyggnaden. Dagrummet för elever, vilket har en golvyta av knappt 42 kvadratmeter, måste givetvis anses för litet, även om ytterst sällan fler än 20—25 elever vistas där samtidigt. Mot utredningens förslag, att en av personalmatsalarna skulle omändras till lek- och dagrum för de yngre eleverna, kan anföras, att det på grund av matsalens belägenhet skulle bli omöjligt för en vårdarinna att samtidigt ha tillsyn över och leda lekar

i båda dagrummen. Ur pedagogisk och lämplighetssynpunkt blir det också svårt att dela upp eleverna under fritid i yngre och äldre.

Enda möjligheten att på lämpligt sätt åstadkomma bättre dagrumsutrymmen synes vara att utöka det nuvarande dagrummet med större delen av intilliggande slöjdsal. Väggen mellan dessa rum skulle därvid borttagas och skjutdörrar skilja de båda dagrumsdelarna åt. Uppdelning och övervakning skulle härigenom bli betydligt lättare.

Slöjdundervisningen kunde i stället överflyttas till den nyss omtalade matsalen. Återstående del av slöjdsalen skulle kunna inredas till varp- och förrådsrum för slöjdundervisningen, vilket nu helt saknas.

De sakkunniga ha föreslagit, att den nuvarande högtidssalen skall erhålla sådan inredning, att den också kan användas som skolsal. Elever och anställda skulle sätta stort värde på att få behålla högtidssalen i det skick den nu är. Möjligheten av att inreda skolsal genom sammanslagning av två rum intill den nuvarande skolsalen, vilka nu användas som extrarum, bör i stället undersökas.

De i utredningen föreslagna reparationerna i elevernas matsal äro med undantag av glasvägg, golvbeläggning och ny belysningsanordning, upptagna i förslag till generalplan för anstaltens byggnader, och avsedda att utföras under budgetåret 1949/50. Elevmatsalen är mörk, men det kan ifrågasättas om uppsättning av glasvägg för indirekt belysning från vävsalen kommer att utgöra någon nämnvärd förbättring.

Badrum för personal har sedan länge varit önskvärt. Elevernas toalettavdelning är i trängande behov av fullständig reparation.

De nu nämnda arbetena ha kostnadsberäknats till sammanlagt 15 525 kronor.

Möbler m. m. De elevsängar, som fortfarande finnas i bruk, övertogos vid anstaltens början efter i staden förutvarande regemente. De flesta äro dock i gott skick och tämligen bekväma. Intet klagomål har framförts från elevernas sida. Erhållas ett tjugotal nya sängar för utbyte av de sämre kan det närmaste behovet tills vidare vara fyllt.

Utökas dagrummet kunde detta förses med nya, mera bekväma möbler. Efter hand kunde sedan möblerna i det nuvarande dagrummet utbytas. I någon del av rummet kunna möblerna med fördel vara sådana att de tåla litet våldsamt hantering.

Kostnaderna för erforderliga nyanskaffningar ha uppskattats till 7 263 kronor.

Linne och sängkläder. Linne- och sängklädesbeståndet å anstalten är något bättre än vad som framgår av utredningen, även om reservlager på grund av låga årliga anslag och varubrist icke kunnat anskaffas i önskad utsträckning.

Kostnaderna för behövlig nyanskaffning torde sålunda kunna begränsas till 7 169 kronor.

Skolmateriel m. m. Mot föreslagen komplettering av läro- och biblioteksböcker finns intet att anmärka, liksom icke heller mot förslaget att i stället för 8 nya vävstolar anskaffa 5 vävstolar och 3 symaskiner.

Lokal och lärarinna för skolköksundervisningen hade icke kunnat uppbringas under föregående termin. Sedan nu lokal erhållits och timlärarinna anställt för vårterminen, kommer undervisningen att taga sin början omedelbart.

Kostnaderna för erforderlig materielanskaffning uppskattas till 6 480 kronor.

Lek- och idrottsmateriel. Då en del av den i utredningen föreslagna lek- och idrottsmaterielen redan finnes, ha kostnaderna ansetts kunna reduceras till 850 kronor.

I enlighet härmed har det totala medelsbehovet för den materiella upp- rustningen beräknats till (15 525 + 7 263 + 7 169 + 6 480 + 850) 37 287 kronor.

Av de sakkunniga framlagda förslag i fråga om personalen vid anstalten tillstyrkas. Därutöver föreslås, att en städerska i lönegrad Ce 2 anställs för att möjliggöra för vårdpersonalen att i större utsträckning ägna sig åt sina egentliga uppgifter.

Departementschefen.

De sakkunniga ha framhållit, att förhållandena vid Vänersborgsanstalten icke i något avseende vore tillnärmelsevis så bristfälliga som vid Salbohedsanstalten. Det oaktat erfordrades målning och reparation av vissa delar av lokalerna ävensom en del förändringar beträffande dispositionen av desamma. Vidare behövde möbler och övrig utrustning kompletteras eller förnyas. Även beträffande denna anstalt synas sålunda åtgärder för en upp- rustning i olika avseenden vara nödvändiga.

Vissa av de i utredningen föreslagna ändrings- och renoveringsarbetena beträffande anstaltsbyggnaden äro upptagna i förslag till generalplan för anstalten såsom avsedda att utföras under år 1949. Med hänsyn härtill synes det vara tillräckligt att, i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag, beräkna kostnaderna för övriga erforderliga arbeten till 15 525 kronor. Härtill torde böra läggas kostnaderna för av anstaltsstyrelsen föreslagna utvidgning av dagrummet genom ianspråktagande härför av nuvarande slöjdsal. Byggnadsstyrelsen har under hand med överlämnande av ritningar och arbetsbeskrivning kostnadsberäknat dessa arbeten till cirka 3 000 kronor. Kostnaderna för en upprustning av byggnaden kunna sålunda uppskattas till (15 525 + 3 000) 18 525 kronor, vilket belopp emellertid i anslutning till vad byggnadsstyrelsen anfört i sitt yttrande torde böra uppräknas till 22 000 kronor.

Härutöver torde i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag anstaltsbyggnadens mer än 35 år gamla lågtrycksångvärmeledning, som enligt vad styrelsen framhållit nu är helt uttjänt, böra utbytas mot en varmvattenvärmeledning. Kostnaderna för denna installation, som lämpligen bör utföras i samband med nyss föreslagna ändrings- och renoveringsarbeten, ha av byggnadsstyrelsen beräknats till 45 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för beträffande anstaltsbyggnaden erforderliga arbeten skulle alltså uppgå till (22 000 + 45 000) 67 000 kronor. Jag förordar, att framställning göres till riksdagen om anvisande för nästa budgetår av ett anslag på nämnda belopp under statens allmänna fastighetsfond.

I fråga om inköp av inventarier m. m. torde de sakkunnigas för-

slag med däri av centrala sjukvårdsberedningen och anstaltsstyrelsen föreslagna ändringar i princip kunna godtagas. Kostnaderna för i dessa hänseenden erforderliga nyanskaffningar beräknar jag till i runt tal 22 000 kronor. För ändamålet torde för nästa budgetår böra anvisas ett reservationsanslag å nämnda belopp. Anslaget synes med hänsyn till av mig i det följande föreslagen ändring av anstaltens namn böra uppföras under rubriken Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Engångsanskaffning av utrustning.

I fråga om *personalen* vid anstalten, anser jag mig f. n. icke kunna tillstyrka de sakkunnigas förslag om inrättande av ytterligare en tjänst som lärarinna i kunskapsämnen. Jag förutsätter emellertid därvid, att de sakkunniga ägna behovet härav ytterligare uppmärksamhet och — därest så skulle anses påkallat — i särskild skrivelse inkomma med fullständig utredning och förslag i denna fråga. Icke heller kan jag tillstyrka anstaltsstyrelsens förslag att inrätta en befattning som städerska, då behovet härav vid denna anstalt icke torde vara lika framträdande som vid Salbohedsanstalten.

För båda anstalterna gemensamma frågor.

De sakkunniga.

Läkarevården. De sakkunniga erinra om att för bägge anstalterna gemensamma föreskrifter beträffande den medicinskt-psykiatriska vården återfinnas dels i Kungl. Maj:ts reglemente för statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa (SFS nr 570/1940), dels ock i av skolöverstyrelsen utarbetad instruktion för läkare vid dessa anstalter.

Gällande bestämmelser vore enligt de sakkunnigas mening otillfredsställande och hade i praktiken fört till att eleverna vid anstalterna icke bleve föremål för nödvändig psykiatrisk bedömning. De föreslå därför,

att läkare vid anstalterna förordnas efter förslag av medicinalstyrelsen på samma sätt som sker vid centralanstalterna inom den vanliga sinnesslöavården,

att läkaren skall vara psykiater och om möjligt ha speciell utbildning i barnpsykiatri samt

att instruktionen för läkare av den 2 december 1924 omarbetas i samråd med medicinalstyrelsen. I instruktionen borde ingå föreskrift om läkarbesök på anstalten minst en gång var 14:e dag. Läkarens arvode borde regleras i överensstämmelse härmed.

Ändring av anstalternas namn. De sakkunniga föreslå, att anstalternas officiella namn — statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar resp. statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor — ändras.

Beteckningen uppfostringsanstalt vore ur psykologisk synpunkt synnerligen olycklig och hade också för länge sedan utgått i fråga om anstalter för normalbegåvade barn av motsvarande kategori. Dessa anstalters namn hade först ändrats till skyddshem men hade sedermera fått helt neutrala namn såsom skolhem, yrkesskolor och hemskolor. Likaså vore beteckningen sinnesslö av liknande skäl mycket olämplig i anstaltnamnet.

I enlighet härmed föreslås, att anstalterna benämnas *statens skol- och yrkeshem, Salbohed*, resp. *statens skol- och yrkeshem, Vänersborg*.

För att dessa bägge anstalter klart skulle kunna särskiljas från övriga skol- och yrkeshem borde ortsnamnen ingå i de officiella namnen.

Ändringarna borde genomföras fr. o. m. budgetåret 1949/50.

Yttrandena.

Socialstyrelsen har ansett den föreliggande utredningen visa, att den medicinska och pedagogiska inspektionen ej uppfyllde skäligen krav på tillsyn av barnens personliga omvårdnad. Åtgärderna i syfte att förbättra den medicinskt-psykiatriska vården vid anstalterna borde enligt styrelsens mening genomföras omedelbart.

Liksom de sakkunniga ansåge *socialstyrelsen*, att anstalternas officiella namn borde ändras. Styrelsen skulle dock vilja föreslå, att beteckningen bleve »Salboheds skol- och yrkeshem» resp. »Vänersborgs skol- och yrkeshem».

Slutligen har styrelsen framhållit, att de sakkunniga icke berört spörsmålet om eftervården av försöksutskrivna elever. Denna fråga skulle kunna få sin omedelbara lösning genom att *socialstyrelsen* anförtroddes denna uppgift. Styrelsens organisation för eftervård av elever vid ungdomsvårdsskolorna skulle kunna åtaga sig eftervården av försöksutskrivna elever från båda anstalterna.

Medicinalstyrelsen har förklarat sig dela de sakkunnigas uppfattning beträffande läkarvården vid anstalterna samt särskilt understrukit vikten av att läkarbesöken bliva tillräckligt täta och att medicinska journaler bliva obligatoriska.

Den av de sakkunniga föreslagna namnändringen, varigenom anstalternas benämningar bleve neutrala, tillstyrktes även av *medicinalstyrelsen*.

Skolöverstyrelsen erinrar om att redan 1947 års utredning föreslagit, att läkarna skulle åläggas skyldighet att besöka resp. anstalt en gång i veckan och därvid uppehålla sig på anstalten minst tre timmar. *Skolöverstyrelsen* hade tillstyrkt detta förslag. *Överstyrelsen* vidhölle sin mening beträffande behovet av relativt täta läkarbesök vid anstalterna och kunde därför icke biträda förslaget, att läkarna skulle besöka resp. anstalt en gång var 14:e dag. De sakkunnigas förslag till omedelbara åtgärder i

syfte att förbättra den medicinskt-psykiatriska vården vid anstalterna tillstyrktes för övrigt.

Likaså ville överstyrelsen ge sin anslutning till de föreslagna ändringarna av anstalternas namn.

Styrelsen för Salbohedsanstalten har förklarat sig icke ha något att erinra mot föreslagna åtgärder i syfte att förbättra den medicinskt-psykiatriska vården vid anstalten.

Förslaget om ändring av anstaltens namn tillstyrktes av styrelsen.

Styrelsen för Vänersborgsanstalten har beträffande namnfrågan erinrat om att den redan år 1931 hemställt om tillstånd att benämna anstalten Statens skolhem, Vänersborg, men att framställningen icke bifallits. De sakkunnigas nu framlagda förslag härutinnan tillstyrktes.

Departementschefen.

Förslaget om för båda anstalterna gemensamma föreskrifter i fråga om läkarvården kan jag i princip tillstyrka. Härutöver torde emellertid vederbörande anstalt böra medgivas rätt att för elevernas kroppssjukvård anlita särskild läkare. Psykiaternas ersättning torde med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter, som vid bifall till de sakkunnigas förslag komma att åläggas dem, böra regleras i huvudsaklig anslutning till för rådgivande psykiater vid statlig ungdomsvårdsskola gällande grunder. Gottgörelse bör sålunda utgå med dels grundbelopp, dels besöksarvode, dels ock resekostnads- och traktamentsersättning. Grundbeloppet torde böra utgöra vid Salbohedsanstalten 360 kronor och vid Vänersborgsanstalten 240 kronor för år räknat samt besöksarvodet högst 75 kronor för varje vid anstalten avlagt besök om minst tre timmar. Resekostnads- och traktamentsersättningen bör utgå enligt rese- och traktamentsklass II B i allmänna rese-reglementet.

Gottgörelsen till psykiatern torde — med undantag av resekostnads- och traktamentsersättningen — böra utgå från i vederbörande anstalts avlöningsstat upptagen arvodespost. Kostnaderna för anlåtande av särskild läkare för kroppssjukvården böra bestridas från den i resp. omkostnadsstat under anslagsposten till övriga utgifter upptagna delposten till hälso- och sjukvård.

Beträffande namnfrågan delar jag de sakkunnigas åsikt, att anstalternas officiella namn böra ändras. För att någon förväxling icke skall kunna ske med för ett annat klientel avsedda skol- och yrkeshem böra ortsnamnen ingå i de officiella namnen. Anstalterna skulle i enlighet härmed fr. o. m. budgetåret 1949/50 komma att benämnas *statens skol- och yrkeshem på Salbohed resp. statens skol- och yrkeshem i Vänersborg*.

Avlönings- och omkostnadsanslagen för budgetåret 1949/50 m. m.

1:o) Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	150 000	166 489
1948/49 (statsliggaren s. 908)	195 000	—
1949/50 (förslag)	202 000	—

Kun gl. Maj:t har den 30 juni 1947 fastställt personalförteckning för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar.

Kun gl. Maj:t har vidare den 30 juni 1948 fastställt följande avlöningsstat för anstalten, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	74 600
2. Arvode, bestämt av Kun gl. Maj:t	»	1 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	98 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	20 700
<hr/>		
Summa förslagsanslag		kronor 195 000

Med skrivelse den 31 augusti 1948 har skolöverstyrelsen överlämnat av *anstaltsstyrelsen* uppgjort förslag rörande beräkningen av anslaget för nästa budgetår.

Med hänsyn till beräknade löneklassuppflyttningar föreslår styrelsen en höjning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän med 900 kronor till 75 500 kronor.

Anslagsposten till arvode, bestämt av Kun gl. Maj:t, har upptagits till oförändrat belopp, 1 200 kronor.

I fråga om anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har styrelsen föreslagit en höjning med 2 300 kronor till 100 800 kronor. Av höjningen ha 1 500 kronor motiverats med beräknade löneklassuppflyttningar och 800 kronor med behovet av ökade medel för ersättning till vikarier under semester och sjukdom.

Anslagsposten till rörligt tillägg slutligen har uppskattats till 21 000 kronor.

Anslaget i sin helhet har sålunda beräknats till (75 500 + 1 200 + 100 800 + 21 000) 198 500 kronor.

Styrelsen har härjämte förnyat ett tidigare framlagt förslag om uppflyttning av föreståndartjänsten från lönegrad Ca 25 till lönegrad Ca 29. Vidare har anstaltsstyrelsen överlämnat framställningar från vederbörande innehavare av tjänsterna om överförande av befattningen som jordbruksföreståndare i lönegrad Ce 16 till ordinarie stat och om uppflyttning av befattningen som ladugårdsförman från lönegrad Ce 13 till lönegrad Ca 14.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt anstaltsstyrelsens anslagsberäkningar. Däremot har överstyrelsen förklarat sig, med hänsyn till den i propositionen nr 169/1948 förordade utredningen angående frågan om den lämpligaste anstaltsorganisationen för vården av vanartade sinnesslöa gossar, icke f. n. vilja tillstyrka förslagen om ändrad löneställning för vissa befattningshavare vid anstalten.

Departementschefen. Anstaltsstyrelsens förslag om uppflyttning i lönegrad av föreståndartjänsten och av befattningen som ladugårdsförman samt om överförande av den sistnämnda jämte befattningen som jordbruksföreståndare till ordinarie stat kan jag i avbidan på de sakkunnigas förslag i organisationsfrågan f. n. icke tillstyrka.

Vad angår medelsbehovet för nästa budgetår torde anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän kunna uppföras med oförändrat belopp, 74 600 kronor.

Anslagsposten till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, som f. n. helt disponeras för avlöning av en läkare, torde med hänsyn till tidigare föreslagen ökning av dennes arbetsuppgifter samt ändring av gällande ersättningsgrunder böra höjas med i runt tal 1 300 kronor till 2 500 kronor. Posten torde böra upptagas förslagsvis.

I fråga om anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal medför förslaget om inrättande av en tjänst som ekonomibiträde i lönegrad Ce 2 ett ökat medelsbehov av omkring 3 100 kronor. Då jag vidare anser mig böra tillstyrka anstaltsstyrelsens förslag om höjning med 2 300 kronor på grund av beräknade löneklassuppflyttningar m. m. skulle posten sålunda upptagas till (98 500 + 3 100 + 2 300) 103 900 kronor.

För rörligt tillägg slutligen torde böra beräknas 21 000 kronor.

Anslaget i sin helhet skulle alltså för nästa budgetår uppgå till (74 600 + 2 500 + 103 900 + 21 000) 202 000 kronor.

2:o) Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	97 000	109 346
1948/49 (statsliggaren s. 909)	108 500	—
1949/50 (förslag)	117 800	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1948 fastställt omkostnadsstat för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, att tillämpas under budgetåret 1948/49. Staten upptager följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	800
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1 200
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	22 500
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	84 000

Summa kronor 108 500

Med skrivelse den 31 augusti 1948 har skolöverstyrelsen överlämnat ett av *anstaltsstyrelsen* upprättat förslag rörande beräkningen av anstaltens omkostnader för nästa budgetår.

Anstaltsstyrelsen har därvid, med hänsyn till belastningen på anslagsposten under de senaste budgetåren och den relativt höga genomsnittsåldern hos anstaltens befattningshavare, föreslagit en höjning av anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattningshavare med 200 kronor till 1 000 kronor. Nettoutgifterna för ändamålet ha under de tre senaste budgetåren utgjort resp. 1 425, 978 och 1 970 kronor.

Vad beträffar anslagsposten till reseersättningar har anstaltsstyrelsen ansett en uppräknings med 200 kronor till 1 400 kronor påkallad med hänsyn till den våren 1948 verkställda höjningen av biljettpriserna vid järnvägarna samt de höjda taxorna för andra kommunikationsmedel.

Anslagsposten till *expenser* har anstaltsstyrelsen upptagit till oförändrat belopp, 22 500 kronor.

I fråga om anslagsposten till övriga utgifter framhåller anstaltsstyrelsen, att anstaltsbyggnaderna och personalbostäderna för varje år krävde ökat underhåll. Med hänsyn härtill samt till de höga arbetslönerna och materialpriserna föreslår anstaltsstyrelsen, att delposten till underhåll av byggnader höjes med 1 000 kronor till 5 000 kronor. Vidare återkommer anstaltsstyrelsen till sina i anslagsframställningen för löpande budgetår framlagda förslag om anvisande av medel för utbyte av anstaltens lastbil och för inköp av en tvättmaskin med centrifug samt framhåller därvid bl. a., att driften och underhållet av den nuvarande lastbilen bleve dyrare för varje år. Kostnaderna för dessa båda ändamål beräknar anstaltsstyrelsen till 8 200 resp. 2 800 kronor. Med inräknande i delposten av ett oförändrat belopp av 1 800 kronor för löpande inköp och underhåll av inventarier upptager anstaltsstyrelsen i enlighet härmed den för ifrågavarande ändamål avsedda delposten till (8 200 + 2 800 + 1 800) 12 800 kronor, vilket innebär en höjning i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår med 7 500 kronor. Delposten till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmaterial föreslås höjd med 200 kronor till 1 700 kronor. Höjningen avser ersättning för konfirmationsundervisning, vilken anordnas endast vartannat år. Vidare föreslår anstaltsstyrelsen av samma skäl, som åberopats som stöd för förslaget om höjning av anslagsposten till reseersättningar, att delposten till utgifter för öppen vård uppräknas med 200 kronor till 1 400 kronor. Ifrågavarande utgifter utgjorde nämligen huvudsakligen ersättningar för resor för inspektion av elever och elevernas resor vid försöksutskrivning till hemorten. Slutligen hemställer anstaltsstyrelsen, under åberopande av belastningen å delposten under sistförflutna budgetår, 6 493 kronor, och den allmänna kostnadsstegringen, att delposten till diverse omkostnader måtte uppräknas med 1 000 kronor till 6 000 kronor. Övriga delposter ha upptagits till oförändrade belopp. Anstaltsstyrelsen har alltså be-

räknat anslagsposten till övriga utgifter till (84 000 + 1 000 + 7 500 + 200 + 200 + 1 000) 93 900 kronor.

Vid bifall till anstaltsstyrelsens förslag skulle alltså anslaget i sin helhet för nästa budgetår upptagas till (1 000 + 1 400 + 22 500 + 93 900) 118 800 kronor.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen. Anstaltsstyrelsens uppskattning av medelsbehovet under anslagsposterna till sjukvård m. m. åt befattningshavare, till reseersättningar och till expenser har icke givit mig anledning till erinran. Jag beräknar sålunda dessa poster till resp. 1 000, 1 400 och 22 500 kronor.

Vad beträffar anslagsposten till övriga utgifter torde delposten till underhåll av byggnader med hänsyn till den föreslagna medelsanvisningen för en upprustning av anstalten för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat belopp, 4 000 kronor. Däremot tillstyrker jag anstaltsstyrelsens förslag om anvisande av medel för utbyte av anstaltens lastbil samt för inköp av en tvättmaskin m. m. Delposten till inköp och underhåll av inventarier torde alltså tillfälligt böra höjas till 12 800 kronor. Då jag icke har något att erinra mot beräkningen av övriga delposter skulle anslagsposten till övriga utgifter sålunda upptagas till (4 000 + 12 800 + 3 800 + 3 675 + 34 125 + 20 000 + 4 200 + 1 700 + 1 200 + 1 400 + 6 000) 92 900 kronor.

I enlighet med det anförda beräknar jag sålunda anslaget i dess helhet till (1 000 + 1 400 + 22 500 + 92 900) 117 800 kronor.

3:o) Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	80 000	75 578
1948/49 (statsliggaren s. 909—910)	89 200	—
1949/50 (förslag)	96 000	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1947 fastställt personalförteckning för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor.

Kungl. Maj:t har vidare den 30 juni 1948 fastställt följande avlöningsstat för anstalten, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	27 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	1 750
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	50 700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	9 350

Summa förslagsanslag kronor 89 200

Med skrivelse den 31 augusti 1948 har skolöverstyrelsen överlämnat förslag av *anstaltsstyrelsen* rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

Styrelsen har däri endast föreslagit den ändringen i förhållande till medelsanvisningen för löpande budgetår, att anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* upptagits till 56 500 kronor mot 50 700 kronor under innevarande budgetår. Højningen, 5 800 kronor, har motiverats med beräknade löneklassuppflyttningar och med behov av medel för timanställd nattvaktsvikarie m. m. I enlighet härmed har anslaget i dess helhet uppskattats till (89 200 + 5 800) 95 000 kronor.

Skolöverstyrelsen har förklarat sig intet ha att erinra mot *anstaltsstyrelsen*s förslag.

Departementschefen. Anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* beräknar jag i likhet med *anstaltsstyrelsen* till oförändrat belopp, 27 400 kronor.

Anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, av vilken f. n. ett belopp av 1 000 kronor disponeras för arvode åt en läkare, torde med hänsyn till föreslagen ökning av dennes arbetsuppgifter samt ändring av gällande ersättningsgrunder böra höjas med cirka 1 000 kronor till 2 750 kronor. Ifrågavarande arvode torde böra bestridas från en särskild förslagsvis upptagen delpost under denna anslagspost.

Vad angår anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* torde densamma med hänsyn till beräknade löneklassuppflyttningar och behov av medel för nattvaktsvikarie m. m. i enlighet med *anstaltsstyrelsen*s förslag böra uppräknas med 5 800 kronor. Anslagsposten skulle i enlighet härmed upptagas till (50 700 + 5 800) 56 500 kronor.

För rörligt tillägg slutligen torde böra beräknas oförändrat belopp, 9 350 kronor.

Anslaget i sin helhet skulle alltså för nästa budgetår uppgå till (27 400 + 2 750 + 56 500 + 9 350) 96 000 kronor.

4:o) Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1947/48	38 200	54 290
1948/49 (statsliggaren s. 910)	46 400	—
1949/50 (förslag)	44 400	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1948 fastställt omkostnadsstat för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, att tillämpas under budgetåret 1948/49. Staten upptager följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	300
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	200
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	7 650
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	38 250
		<hr/>
	Summa kronor	46 400

Med skrivelse den 31 augusti 1948 har skolöverstyrelsen överlämnat *anstaltsstyrelsens* beräkningar rörande anstaltens omkostnader för nästa budgetår.

Anstaltsstyrelsen har icke föreslagit annan ändring i förhållande till medelsanvisningen för löpande budgetår, än att den i anslagsposten till övriga utgifter ingående delposten till inköp och underhåll av inventarier, vilken för innevarande budgetår tillfälligt höjts med 2 000 kronor för inköp av möbler m. m. till personalmatsalen, för nästa budgetår föreslagits sänkt med samma belopp till 1 000 kronor.

Anstaltsstyrelsen har alltså beräknat anslaget för nästa budgetår till (46 400 — 2 000) 44 400 kronor.

Skolöverstyrelsen har förklarat sig intet ha att erinra mot *anstaltsstyrelsens* beräkningar.

Departementschefen. Anstaltsstyrelsens uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår har icke givit mig anledning till erinran. Jag beräknar sålunda ifrågavarande anslag till (300 + 200 + 7 650 + 36 250) 44 400 kronor.

5:o) Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Växthusanläggning.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 244 till 1947 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 352) till Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Växthusanläggning för budgetåret 1947/48 under V a huvudtiteln ett reservationsanslag av 35 000 kronor.

Genom beslut den 27 juni 1947 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen för nämnda anstalt att för en kostnad av högst 35 000 kronor låta uppföra en växthusanläggning vid anstalten.

I skrivelse den 30 september 1948 har *anstaltsstyrelsen* gjort framställning om anvisande av ytterligare medel för nämnda byggnadsarbeten. Styrelsen har däri upplyst, att arbetena numera påbörjats och fortskridit så långt, att sammanbindningshuset och det ena av de två planerade växthusen beräknades kunna tagas i bruk under februari 1949. På grund av den stegring av materiel- och arbetskostnader, som inträffat sedan den första kostnadsberäkningen gjordes, ävensom till följd av den höga standard, som enligt den anlitate arkitektfirmans anvisningar givits åt anläggningen, kunde emellertid denna icke med anvisade anslag utföras i avsedd omfattning, oaktat anstaltens egen arbetskraft tagits i anspråk så långt detta låtit sig

göra. En utredning av kostnaderna för arbetena i sin helhet, som arkitektfirman utfört, gåve vid handen, att ytterligare omkring 15 000 kronor skulle erfordras för arbetenas slutförande.

Styrelsen hemställer, att av överskottsmedel från trädgårds- och jordbruksdriften vid anstalten ett belopp av 15 000 kronor måtte få disponeras för slutförande av byggnadsarbetena.

I ärendet ha utlåtanden avgivits av skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen men hemställt, att medel för slutförande av byggnadsarbetena måtte i stället anvisas å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1948/49.

Byggnadsstyrelsen har erinrat om att till grund för tidigare beräkning av medelsbehovet för nämnda växthusanläggning förelegat ett av anstaltens föreståndare upprättat schematiskt skissförslag, dagtecknat den 1 februari 1947. Kostnaden för genomförande av detta förslag hade då av anstalten beräknats till 25 000 kronor, men styrelsen hade i utlåtande den 27 februari 1947 förklarat sig anse, att densamma borde höjas till 35 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen hade införskaffat nu föreliggande av trädgårdsbyrån aktiebolag uppgjorda ritningar till växthuset. Enligt den nu av nämnda byrå verkställda kostnadsutredningen skulle, utöver tidigare anvisade medel, för arbetenas slutförande erfordras ytterligare 15 000 kronor. Den uppkomna merkostnaden syntes bero, förutom av den stegring av material- och arbetskostnader, som inträffat efter den första kostnadsberäkningen, dels på ökning av den ursprungligen planerade pannanläggningen ävensom en jämväl i övrigt högre standard, än som tidigare avsetts, dels ock på det förhållandet, att patienterna vid anstalten i verkligheten icke ansetts kunna användas för arbetenas utförande i den utsträckning, som från början varit meningen.

Departementschefen. Såsom framgår av vad anstaltsstyrelsen anfört ha de tidigare beräknade medlen för uppförande av en växthusanläggning vid anstalten av olika anledningar visat sig otillräckliga. Sålunda ha efter den första kostnadsberäkningen en allmän stegring av byggnadskostnaderna inträffat, varjämte det numera visat sig, att egen arbetskraft icke kunnat användas i från början beräknad utsträckning. Härtill kommer, att pannanläggningen trots oförändrade dimensioner på växthuset måst fördubblas. Enligt vad jag under hand inhämtat kunna kostnaderna för densamma, som tidigare uppskattats till cirka 8 000 kronor, enligt antaget lägsta entreprenadanbud nu beräknas uppgå till 20 000 kronor. Den totala merkostnaden för växthusanläggningen har uppskattats till 15 000 kronor. Med hänsyn härtill anser jag mig böra tillstyrka, att ytterligare 15 000 kronor ställas till förfogande för arbetena. Beloppet torde böra anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Hemställan.

Under åberopande av vad jag sålunda i olika hänseenden anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

A. godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem på Salbohed, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	74 600
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	2 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	103 900
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	21 000

Summa förslagsanslag kronor 202 000;

B. godkänna följande avlöningsstat för statens skol- och yrkeshem i Vänersborg, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1949/50:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	27 400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	2 750
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	56 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	9 350

Summa förslagsanslag kronor 96 000;

C. till *Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Växthusanläggning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1948/49 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor;

D. för budgetåret 1949/50 under elfte huvudtiteln anvisa
1) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Avlöningar* ett förslagsanslag av 202 000 kronor;

2) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Omkostnader* ett förslagsanslag av 117 800 kronor;

3) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Renoveringsarbeten m. m.* ett reservationsanslag av 95 000 kronor;

4) till *Statens skol- och yrkeshem på Salbohed: Engångsanskaffning av utrustning* ett reservationsanslag av 60 000 kronor;

5) till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Avlöningar* ett förslagsanslag av 96 000 kronor;

6) till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Omkostnader* ett förslagsanslag av 44 400 kronor;

7) till *Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg: Engångsanskaffning av utrustning* ett reservationsanslag av 22 000 kronor;

E. till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skol- och yrkeshem i Vänersborg* för budgetåret 1949/50 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 67 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

K. A. Åkerberg.